

לקחה טובה

פרשת חיי שרה התשס"ט יוצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מבשה צדקה שליט"א

הדלקת נרות שבת ניו יורק 4:15
 מוצאי שבת 5:44
 סוק"ש מג"א 8:42
 סוק"ש גר"א 9:18
 חצות 11:43

שבת מברכין חודש כסלו
 המולד ליל שישי שעה 3 לפנות בקר 26 דקות 15 חלקים
 ר"ח ביום שישי

פנינים לפרשה

"ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה" (כג, א)

"שני חיי שרה" – כולן שוין לטובה (רש"י)
 ויש לדקדק, מה רצה להשמיענו בזה? ונראה לפרש, דהנה הקשו המפרשים למה לא חיתה שרה מאה שבעים וחמש שנים כמו אברהם? ותירצו, משום דאיתא במדרש (בראשית רבה ל, ח) שבן ארבעים ושמונה שנה היה אברהם כשהכיר את בוראו, ואנן קיימא לן (יבמות כב.): יגר שנתגייר כקטן שנולד דמיו. ואם כן לא חי אברהם אבינו ע"ה יותר משרה, כי מארבעים ושמונה שנה עד מאה שבעים וחמש הם מאה עשרים ושבע שנה. ולפי זה צריך לומר דשרה הכירה מיד את בוראה, דאז יוצא החשבון דהן אברהם והן שרה חיו מאה עשרים ושבע שנה. וזה אמר הכתוב "ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים", וקשה קושיית המפרשים למה חיתה פחות שנים מאברהם אבינו ע"ה? וצריך לומר התירוץ הנ"ל דאברהם היה בן ארבעים ושמונה כשהכיר את בוראו. אמנם דילמא גם שרה לא הכירה את בוראה מיד? לכן אמר "שני חיי שרה", ופירש רש"י כולן שווין לטובה דיינו שהכירה מיד את בוראה, ואם כן יוצא ששניהם אברהם ושרה חיו מאה עשרים ושבע שנה. (רבי אברהם אבלי ברייער – בשם רעק"א)

"ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים ושבע שנים" – יבנות עשרים כבת שבע ליובי (רש"י)
 לכאורה תמוה, שמסתבר שליופי טבעיות בת עשרים אפשר יותר יפה מבת שבע? לכן נראה הכוונה, שבת שבע כל מה שעושה רואים רק דברים היפים ממנה, שעל דבריה שאינם כראוי אומרים כולן שהוא מצד מעשה קטנות, אבל כשהיא בת עשרים ויאמרו שכל מעשיה יפים, הוא כמעט מן הנמנע לסתם נשים, ושרה אמרו עליה אף כבת עשרים שהיא יפה בכל מעשיה, וזה שבח היותר גדול.
 (רבי משה פינשטיין – דרש משה)

"ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה"

"ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה" (כג, ב)
 מהיכן בא? מהר המוריה (בראשית רבה נח, ג)
 וצריך ביאור. והנראה דהנה לכאורה קשה אלישנא דקרא, "ויבא אברהם לספוד" ואחר כך "ולבכותה", בדגמרא אמרינן (מועד קטן כז:): "שלשה לבכי, שבעה להספד, שלשים לגיהוץ ותספורת וכו', וכיון דהבכי בטל קודם ההספד,

הוה ליה למינקט קודם ולבכותה, וכלשנא דגמרא?
 רק יש לבאר על פי מה דאיתא בפרקי דרבי אליעזר דהעקידה היתה ביום הכיפורים, ומיתת שרה היתה באותו זמן, כדאיתא במדרש תנחומא הובא ברש"י (פסוק ב), ומהר המוריה לחברון הוא מהלך שלושה ימים, נמצא כדשבא אברהם לקבור את שרה היה בערב הרגל, וכיון דרגל מפסיק לאבילות (כדתנן במתניתין מועד קטן יט.), הרי בטל הבכיה וההספק בבת אחת, דשניהם לא נהגו אלא באותו היום. ובה נתיישב היטב המדרש, דהוקשה לו קושיא זו, דכתיב "ויבא אברהם לספוד" ואחר כך "ולבכותה", ומשני מהיכן בא? מהר המוריה, ובטל הבכיה וההספד בבת אחת, ודו"ק. (רבי יהושע פאלק - פני יהושע)

"ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכתה"

"ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכתה" (כג, ב)
 במלה "ולבכתה", יש כ"י זעירה מוקטנת, ופירש רבינו האר"י הקדוש זצ"ל, לפי שהבכי התלוי ברגש, הולך ומתמעט. אבל ההספד, התלוי בהכרת ערך האבידה הגדולה, אינו מתקטן עם הזמן. להיפך, ככל שהזמן נוקף ועובר, מתברר יותר מה גדולה האבידה, ועד כמה אין לנו תמורתה!

"שמענו אדני נשיא אלקים אתה בתוכנו במבחר קברינו קבר את מתך איש ממנו את קברו לא יכלה ממך מקבר מתך: ויקם אברהם וישתחו לעם הארץ לבני-חת: וידבר אתם לאמר אם יש את נפשכם לקבר את מתי מלפני שמעוני ונפגעו לי בעפרון בן צחר" (כג, ו-ח)

חברון היתה עיר מקלט, ועל ערי מקלט אמרו בגמרא (מכות יב.) שלא ניתנו לקבורה, (פרט לגולה שמת שם, שגילה הכתוב ששם תהא מיתתו). ובתוספתא איתא, שכל הקברים מתפנין, חוץ מקבר המלך והנשיא. (ויש גירסה המלך והנביא).
 זהו שאמר להם אברהם: "ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו אשר בקצה שדהו", פירוש שבתוך העיר אינו יכול לקבורה, משום שהיא עיר מקלט, אם כן לעתיד יצטרכו לפנות קברה של שרה, ולכן אמר אברהם שאינו יכול לקבורה בתוך העיר, רק חוץ לעיר בקצה שדהו.

וזהו שאמרו לו בני חת: "שמענו אדוני נשיא אלהים אתה בתוכנו" וגו', הרי אתה "נשיא", וקבר נשיא אינו מתפנה, כנ"ל בתוספתא, ולכן "במבחר קברנו קבור את מתך", פירוש ואם

"בכסף מלא יתננה לי" (כג, ט)
 חז"ל דרשו שאברהם אבינו מצא את מערת המכפלה מלאה וגדושה בכסף ובוהב. ואמר הגאון רבי כלפאני הכהן מגרברא זצ"ל, שאפשר שנבואה נזרקה כאן מפי אברהם אבינו כשאמר "בכסף מלא יתננה לי", כלומר שהמערה תמצא מלאה בכסף. ומכאן נלמד מוסר השכל, כי לכאורה ויותר אברהם אבינו על הון רב בתיתו ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר – אך למעשה זכה בכפל כפליים. וכל כל המוותר עבור מצוה, יזכה בה – וכל חסרונו יתמלא שבעתיים!

"וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרן את הכסף אשר דבר באזני בני חת ארבע מאות שקל כסף עבר לסוחר" (כג, טז)

מדוע שילם אברהם אבינו דוקא במטבע העובר לסוחר?
 שכן, הלכה היא כי אסור לתת כסף לעובדי כוכבים, כדי שלא יתן אותו ויעשה ממנו פסל. דין זה אינו אלא בכסף, היינו במטיל כסף או זהב. אך מותר לתת מטבע לגוי, כיון שאין חשש שיבוא הגוי לעשות ממנו פסל, משום שחש על ממונו ועל הנזק שיגרם לו מכך.
 "כסף" סתם הוא מטיל כסף, אך "כסף עובר לסוחר" מובנו מטבע. אברהם אבינו, שקיים את מצוות התורה עד שלא ניתנה (קידושין פב.), דידקדק לשלם במטבע דוקא.
 (רבי יהונתן אייבשיץ – תפארת יהונתן)

"וישקול אברהם לעפרן" – חסר וי"ו, לפי שיאמר הרבה ואפילו מעט לא עשה (רש"י)
 ויש להתבונן, מה זה נוגע לעפרון אם בתורה שלנו כתוב השם שלו חסר וי"ו, וכי הוא מעונין בכלל בתורה שלנו? שנית, מה מלמד אותנו הדבר, שדווקא אות וי"ו מהשם שלו חסרה? ונראה לבאר, דעפרון הוא מלשון עפר, ובאמת הרי כל אדם נברא מעפר, אלא שעפרון היתה לו הזדמנות לעשות מעשה מיוחד, ולרכוש לעצמו על ידי זה זכות לנצח נצחים. דהיינו, אילו היה לו השכל לתת את מערת המכפלה לאברהם אבינו במתנה או במחיר זול, כי אז היה לעפרון זכות וחלק במערת המכפלה עד סוף כל הדורות, ואז היה מתאים לו השם עפרון עם וי"ו, כי הוי"ו מראה תמיד על דבר מיוחד של האדם הזה. עפרו של עפרון לא היה

אז כמו של שאר בני אדם, כי הוא אדם גדול שקנה לו זכות מיוחדת. אמנם בשביל תאורת הממון שלו, שלא רצה לוותר על כלום ולקח לבסוף מחיר גדול מאוד, איבד עפרון את הכל והוא וכשיו עפר סתם כמו כל אחד, והמכירה של מערת המכפלה היתה כמו מאות מכירות אחרות. והלקח העולה מזה, שלפעמים ניתנה לאדם מן השמים הזדמנות, על ידי מעשה מסויים, לקנות זכות לו ולמשפחתו לנצח נצחים, וכדאי שלא לאבד אותות כמו עפרון. (רבי משה סולובייצ'יק – והאיש משה)

”בקרית ארבע, היא חברון, בארץ כנען”
(כג, פ)

כתב המקובל האלקי רבי אברהם אזולאי זצ”ל, בספרו ”חסד לאברהם” שהכתוב בא לומר כי השפעת הצדק מתרחבת והולכת במעגלים מעגלים; בקרית ארבע, ובעיר כולה, ואף בכל הארץ. ועם פטירתו, השפעתו זו מסתלקת. כיוצא בכך אמרו במדרש על הכתוב ”ועלה האיש ההוא מעירו” – נתעלה האיש בביתו, ונתעלה בחצרו, ונתעלה בעירו, ונתעלה בכל ישראל, וכל עולה לא היה אלא מעצמו;

”ואברהם זקן בא בימים”
(כד, א)

כתיב: ”אורך ימים בימינה, ובשמאלה עושר וכבוד”. ופירושו בגמרא, ”למימינים בה”, כלומר לעוסקים בתורה בכל כוחם, אורך ימים וכל שכן עושר וכבוד. ואילו ”למשמאלים בה”, אלו שעוסקים בתורה ברפיון, ושלא לשמה, יש עושר וכבוד בלבד. ועל פי זה פירש גאון עוזינו מרן החיד”א זצ”ל את פסוקו: ”ואברהם זקן”, היינו לומר תורה, ”זקן שקנה חכמה”, כמו שלמדו מכאן בגמרא שהיה יושב בישיבה, ועל ידי כך זכה שיהיה ”בא בימים”, היינו ”אורך ימים בימינה”. ”ויה’ בירך את אברהם בכל”, הוא עושר וכבוד!

”וה’ ברך את אברהם בכל”
(כד, א)

מרן החיד”א זצ”ל הביא דברי ילקוט הראובני, כי כאשר האדם מבקש מהקב”ה בקשה – מיד מתמלאת בקשתו, אך מידת הדין מקטרגת, ודורשת לעכב את השפע. ובית הדין של מעלה מחליט האם המבקש ראי לשפע, לכולו או למקצתו. אבל מי שמתאזר במדת החסד, אין למידת הדין שליטה עליו. וזהו שנאמר ”ה’ – הוא ובית דינו” ב”ברך את אברהם בכל”, שבהיותו עמוד החסד הסכים בית הדין של מעלה לכל השפע!

”ואברהם זקן בא בימים, וה’ ברך את אברהם בכל”
(כד, א)

רש”י פירש: ”ואברהם זקן בא בימים וה’ ברך את אברהם בכל, בכל עולה בגימטריא בן, ומאחר שהיה לו בן, היה צריך להשיאו אשה. ויש להבין, מדוע פותחת התורה באיזכור זקנותו של אברהם. ואמר מורנו הגאון רבי יהודה צדקה זצ”ל, שרבינו הבן איש חי זצ”ל כתב (בהפטרה פרשת מסעי) שלפיכך היו אבותינו עקרים ולא ילד אברהם אבינו אלא לעת זקנתו המפולגת ובנס מופלא.

”ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו שים נא ידך תחת ירכי”
(כד, ב)

מצינו בש”ס (שבועות לח): שהמשיבוע בנקיטת תפילין הרי הוא טועה, ואף על פי שאברהם השביעי על אליעזר בדבר מצוה, שבאור בתוספות (שם) שלמדי חכם מותר להישבע גם בתפילין. על פי זה שיש לבאר את המשך הפסוק, מכיון שהיה אליעזר מושל בכל אשר לו, ואמרו חכמנו ז”ל (מדרש אגדת בראשית פרק מו) שהיה מושל בתורת רבו, לכן אמר לו ”שים נא ידך תחת ירכי”.

(רבי שאול קנלוביגן – פניני קדם)

”ואשביעך ב’ד’ אלקי השמים ואלקי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבן”
(כד, ג)

מדרך העולם שבעניינים הרוחניים מאמין איש לרעהו, וכיון שאחר אומר לחבירו על מאכל מסוים שהוא כשר, מאמין הוא לו ואוכלו. אבל בעניינים הגשמיים, כגון שחבירו אומר לו על סחורה מסויימת שהיא טובה, הוא לא סומך עליו, אלא הולך בעצמו לבדוק את טיב הסחורה. אבל אברהם אבינו בענייני הגשמיים סמך בכל על אליעזר, כמו שאומר הפסוק (בראשית כד, ב) ”המושל בכל אשר לו”. אבל לגבי עניינים רוחניים כמו לקחת אשה ליצחק לא סמך מעליו ודרש ממנו שישבע לו.

(רבי יעקב ניימן - דרכי אברהם מוסר)

”ועשה חסד עם אדוני אברהם”
(כד, יב)

כתב רבינו בחיי זצ”ל: אליעזר פתח בתפילתו בחסד, ”ועשה חסד עם אדוני אברהם”, וסיים תפילתו בחסד, ”ובזה אדע כי עשית חסד עם אדוני”. כי חכם גדול היה, דולה ומשקה תורת רבו, וידע את הסוד כי כשם שהאדם נוהג נוהגים עימו, וכל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים. והואיל ואברהם אבינו גמל חסד עם כל הברואים, ומידתו מידת החסד, ככתוב ”חסד לאברהם”, ראוי שתהיה ההנהגה עימו בחסד!

”ויאמר ד’ אלקי אדני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם”
(כד, יב)

ונקוד על תיבת ”ויאמר” שלשלת. ונראה לתת הטעם משום דאמרין בגמרא (תענית ד:): ”שלשה שאלו שלא כהוגן, ולשנים השיבו כהוגן ולאחד השיבוהו שלא כהוגן, ואלו הן: אליעזר עבד אברהם, ושאלו בן קיש, ויפתח הגלעדי, עיין שם.

”ונראה לי, דשאלו בן קיש ויפתח, דשאלו שלא כהוגן, היינו משום דסמכו עצמן אל אליעזר דשאל גם כן שלא כהוגן.

(ויש להעיר, דבאמת מה שלא השיבו כהוגן גם ליפתח, היינו משום דאליעזר עבד אברהם, ושאלו בן קיש, דעשו סימן וניחוש בענין זיווג, וכבר ידוע מה שאמרו חכמינו ז”ל (מועד קטן יח:; סוטה ב:): ’ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת: בת פלוני לפלוני וכו’, ולכן לא חששו שמה תזדמן חגרת או סומא, אם לא תהא בת זוגו של יצחק, ואם תזדמן לו חגרת או סומא, על כרחיין בת זוגו היא, ולא קלקל בדיבורו כלום, דרק נגזר מן השמים דתהיה אשתו של יצחק חגרת או סומא. וזהו דאמר (בראשית כד, יד) ”אותה הוכחתי”, רוצה לומר דהוכחתי מכבר ארבעים יום קודם יצירה. וכן גבי שאלו נמי דכוותיה הוא, אבל גבי יפתח דהדבר תלוי ברצונו לנדור מה שחפץ, לא הוי ליה לתלות נדרו בדבר שיש בו לחוש שיזדמן

לו שלא כהוגן, ולכן בכוונה אפשר דנזדמן לו (בתו).

ועל פי זה יש לומר דמשום הכי נקוד שלשלת על תיבת ”ויאמר”, וטעם של שלשלת ידוע, דצריך להמשיך את התיבה ולשלשל שלשה פעמים, והוא כדי לרמז דבאמירה זו נמשך שאמרו שלש אנשים על דרך הזה.

(רבי שלמה הכהן מוילנא – בנין שלמה)

”שתה אדוני.. גם לגמליך אשאב”

(כד, יט)

רבינו האביר יעקב אבוחצירא זצ”ל הביא דברי הזוהר הקדוש, שרבקה רומזת לשכינה הקדושה, והמים, כידוע הם משל לתורה הקדושה. וכאשר אדם פונה בתפילה לבוראו שיאיר עיניו במאור תורתו וישקהו ממימיה, הריהו מקבל סיוע ממרום, והתורה הקדושה מרווח צמאנו. לא זו בלבד, אלא שגם ”לגמליו” היא משקה, שפע ברכה והצלחה ניתן גם למקנהו ולרכושו, כי עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר, ותלמוד תורה הוא מהדברים שאדם אוכל פירותיהם בעולם הזה מלבד הקרן הקיימת לעולם הבא.

”ויהי כאשר כלו הגמלים לשתות ויקח האיש נזם זהב בקע משקלו ושני צמידים על ידיה עשרה זהב משקלם”
(כד, כב)

”בקע” – רמז לשקלי ישראל בקע לגולגולת. ”ושני צמידים” – רמז לשני לוחות מצומדות (רש”י)

והוא פלאי, האם לא היה לו רמזים אחרים לרמז לה – וישלח לה מנורת זהב משקל כיכר זהב, ולרמז על הדלקת הנרות בשבת ובבית המקדש, גם ישלח לה מראה מלוטשת – ויהי בשוויו סך גדול – כתיקון הנשים ליפות את עצמן. וירמז לה ל”מראות הצובאות פתח אוהל מועד” (שמות לח, ח) שמהן נעשה הכיור וכו’, וכן רמזים אחרים.

אבל, הענין של ”בקע לגולגולת” (שמות לח, כו), שאמרו חכמינו ז”ל (במדבר רבה יב, ג), שהיה מתקשה בו (משה), עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, ואמר לו: ”כזה יתנו” – הפליא הרב האלשיך לפרש ליתן טעם נכון לנתנת המחצית דוקא, כי ידוע שהנשות אצולות כולן מתחת כסא הכבוד (זוהר ח”ג כט:), וזוגות זוגות זכר ונקבה, והיו שם לאחדים כידוע. וזה ידוע כי הנשים לא רצו ליתן תכשיטיהן, את נזמי הזהב שבאזניהם, למעשה העגל (מדרש נחומא כי תשא, ט) ולא חטאו בזה כלום, ולא נפגמה מחצית שורש נשמתן. לכן הראה לו הקדוש ברוך הוא למשה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, לומר, שלא נפגמה רק מחצית, ואמר ”כזה יתנו” – רק המחצית. ושפתיים ישק.

וזה ידוע, כי על ידי מעשה העגל נשתברו הלוחות, ולא היה להם לנשי ישראל חלק בעוון הזה.

והשתא מבואר הרמז בהפלא: ”ויקח האיש נזם זהב” דייקא, ושהיה ”בקע משקלו” – מחצית, ”ושני צמידים” – לרמז לשני לוחות מצומדים, ”ועשרה זהב משקלם”, ונתן ”על ידיה” דייקא, לרמז לה, שלא יהי לה שום נגיעה במעשה העגל ובשבירת הלוחות, ולא תצטרך לכפרת הבקע. ואין לה בשורה טובה מזו. (רבי פנחס מפלאצק – מאסף תורני, ישורון)

"ויואמר בת מי את הגידי נא לי היש בית

אביך מקום לנו ללין" (כד, כג)

בהבנה ראשונה לכאורה "הגידי נא לי" שייך להמשך, "הגידי האם יש מקום?" אך לפי הטעמים, ששמו אתנחתא על "לי", שייך הקטע לשאלה: "בת מי את?" וטעמים נראה, שלא שייך לשון הגדה על שאלה שעליה אין לענות אלא הן או לאו, אלא על הגדת השם. מכאן נראה, שרבקה הצנועה, אף אחרי שגמלה חסד לגבר הזר, יודעת שאין לבו עמו בדברים כלל, ולא מדרך הצניעות בכלל לענות אפילו מה שמה. ואז הוא מבקש עוד פעם ומתחנן: נא הגידי לי, ועדיין היא שותקת. אלא שבו ברגע שמבקש הוא גמילות חסד כל לינה, אז כמובן היא מוכנה לענות, ולשם כך אף צריכה היא לומר שאכסניה משובחת היא, ומה שמה ושם אביה.

(רבי יונה מרצבך – עלה יונה)

"אם לא, הגידו לי ואפנה על ימין או על

שמאל" (כד, מט)

"ואפנה על ימין", מבנות ישמעאל. "או על שמאל", מבנות לוט שישב לשמאלו של אברהם. הפתגם אומר: "המצויין – הוא אויבו של הטוב". כלומר, אם אדם אינו מסתפק בפחות מהטוב ביותר, יתכן שלא ישיג מאומה. צריך אדם להיות מעשי, ולדעת מתי להתפטר, זאת למד רבינו הרלב"ג ז"ל מפרשתנו: אליעזר נשלח להשיג אשה בחורן, ממשפחתו של אברהם, את הטוב ביותר. אבל אברהם אבינו הוסיף שאם הדבר לא יתאפשר – יקח אשה מבנות קרוביו האחרים!

"ויבא האיש הביתה ויפתח הגמלים

ויתן תבן ומספוא לגמלים ומים לרחץ

לרגליו ורגלי האנשים אשר אתו" (כד, לב)

"ויפתח" – התייר זמם שלהם, שהיה סותם פיהם שלא ירעו בדרך בשדות אחרים (רש"י)

והקשה הרמב"ן על רש"י, דאיתא בחולים (דף ז.ו.) שחמור של רבי פניח בן יאיר לא היה אוכל טבל, וגם משל אחרים. והנה ודאי לא היה יודע החמור כלום, רק הקדוש ברוך הוא אינו מביא תקלה על ידי בהמתן של צדיקים, ובוודאי אברהם היה צדיק כמו רבי פניח בן יאיר, ואמאי צריך לזמם, על כן פירש רמב"ן שהיה רק פותח מוסרי צווארם מפני שהיו בדרך מאוגדים יחד, עד כאן. ויש לדקדק למה לא הקשה רמב"ן על רש"י לעיל (כד, יז) "ויקח העבד גמלים מגמלי אדונו", פירש רש"י שהיו ניכרים משאר גמלים, עיין שם. ויש לומר כי בוודאי לא היה אוכל חמור אברהם אבינו ע"ה מגזל ואין צריך לזמם, רק בארץ כנען שמן הדין היה לאברהם, רק שעשה לפניו משורת הדין וזמם, כנ"ל ואתי שפיר, ודו"ק.

"ויישם לפניו לאכל ויאמר לא אכל עד

אם דברתי דברי ויאמר דברי" (כד, לג)

נפרש בדרך צחות, בהקדם מעשה שהיה: בעל אכסניא קמצן הזמין לבית מלון את חברו להשתדך עמו, ותחילה ערך את הסעודה ואחר כך גמרו ביניהם את השידוך בקבלת קניין וכדומה, וכשפנה חברו לחזור לביתו, תבע ממנו המחותר הקמצן שישלם לו את מחיר הסעודה שאכל, באומרו שבאותה שעה שאכל הוא עדיין לא היה מחותרו, אלא כשאר אורחים שבבית מלון, עד כאן. ולכן אליעזר אמר "לא אוכל עד אם דברתי דברי",

כי ראה שיש לו עסק כאן עם לבן הארמי, ואם ישב לאכול תחילה טרם שיגמרו ביניהם את השידוך הרי לבן עלול אחר כך לתבוע ממנו שישלם לו את המחיר הסעודה בממון רב.

"מה יצא הדבר" (כד, ג)

חז"ל אמרו, כי יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים, שהרי דינים רבים כותבת התורה ברמז, ועלינו להסיקם בייג מידות שהתורה נדרשת בהן, ואילו כאן חוזר אליעזר בפרוטרוט על מהלך מאורעות והתורה כותבת כל דבריו.

ובאמת, מדוע? וביאר הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, כי העולם כולו לא נברא אלא כדי להרבות כבוד שמים, ואם כתוצאה מסיפורו אמרו לבן ובתואל "מה יצא הדבר", כבר כדאית היתה כל האריכות!

"ויקראו לרבקה ויאמר אליה התלכי עם

האיש הזה ותאמר אלך" (כד, נח)

לא גילגל הקדוש ברוך הוא והוציא ישראל ממצרים, אלא בשכר שרה רבקה רחל ולאח. בשכר שתפשה שרה בהגר והעלתה למטתו של אברהם. בשכר שאמרו לרבקה: "התלכי עם האיש הזה ותאמר אלך" (ילקוט שמעוני תהלים רמז תשצה)

והפשט הוא ברור, אמנו הצדקת החליטה ברגע זה ללכת דרך מדברות אחר אליעזר, לקראת עתיד מעורפל, להנשא לאיש שלא ידעה אותו, ומה הביא אותה לכך? מפני ששמעה וידעה על אמנות אברהם ויצחק וצדיקותם, ורצתה בכל ליבה להתרחק מסירוח בית אביה בטומאה, כדי לבוא לארץ ישראל לעבוד שם ה', וקיבלה עליה סכנת הדרך. וממש זו היא אותה מסירות שעשו אבותינו, כמו שנאמר (ירמיה ב, ב): "זכרתי לך חסד נעוריק אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה". ובוה מבינים רמז בעל הטורים (שהוא ביאר באופן אחר): "התלכי עם האיש הזה" סופי תיבות: משה, שגם אחריו רצינו ללכת – עם אלהים זה.

(רבי יונה מרצבך - עלה יונה)

"ולבני הפילגשים אשר לאברהם, נתן

אברהם מתנות" (כה, ו)

המילה מתנות נכתבה כאן בכתב חסר, "מתנת". מדוע? הסביר האר"י הקדוש זצ"ל, הואיל וחז"ל אמרו, שאברהם נתן את כל אשר לו ליצחק ולא הוריש לבני הפילגשים אלא את אופני השימוש בשמות הטומאה – לכן לא נכתבה במתנות לו האות ו' שהיא מאותיות שם הוי"ה ברוך הוא, כי אין הקדושה שורה במקום הטומאה.

"הנה רבקה לפניך, קח ולך" (כד, נא)

פירש רבינו הבן איש חי זצ"ל בדרשותיו: הערבים, כידוע פראי אדם הם, ידם בכל ועל חרבם יחיו. אבל כל זמן שאדם יימא בצל קורתם לא ישלחו יד לגעת באורחם. כך נהגו במזרח, וכך נהגו גם בחרן.

כאשר ראו את אליעזר בא בלויית עשרה גמלים מלאים כל טוב, גדוש בכסף ובוזה, היה צר להם על כל רגע שהוא ממשך לשהות בביתם ואין בידם לפגוע בו לרעה, ואמרו לו: הנה רבקה לפניך, מלאת את משימתך, שא

רגלך ופנה לשוב למקומך, עדי שנוכל לטמון לך בדרכך מלכודת בהתחזותנו לשודדים רעולי פנים...

"וישא עיניו וירא, והנה גמלים באים" (כד, סג)

שאל רבינו סולימאן אוחנא זצ"ל: וכי גמלים באו, והלא אורחת אנשים היתה זו, ובראשם אליעזר עבד אברהם, ועימם רעייתו ונערותיה!

ופירש שהקדוש ברוך הוא בא להודיענו את דביקות יצחק אבינו עליו השלום בתפילתו: "וישא עיניו" – למרום. "וירא" – ואגב אורחא ראה שלא במתכוין, ולא דקדק כלל בראיה זו. וממילא, כל שראתה עינו היה "והנה גמלים באים", מבלי שהבחין כלל שיש עליהם רוכבים, ומי הם הרוכבים....

ואמרו חז"ל, שנמליו של אברהם אבינו היו יוצאים זמומים, פיהם סכור, כדי שלא יאכלו מן הגזל. נמצא, שכל רואיהם הכירום שהם של אברהם אבינו, ואילו יצחק לא ראה אף זאת, אלא רק "גמלים באים"....

הליכות והלכות

מלאכת כותב ומוחק (שו"ע סי' ר"מ)

כידוע אין לעשות בשבת 39 מלאכות שהן אבות המלאכה ומהם נסתעפו כל התולדות שהם מעין אבות.

בעיקרון, כל מלאכה שעשו במשכן ביום חול יש לה שם "מלאכה" ואסור לנו לבצעה בשבת, ואפילו במשכן לא עבדו בשבת כמבואר בחז"ל שלפיכך הקדימה התורה צווי שבת לפני צווי המשכן ללמדם שאין לחלל שבת עבור עבודת המשכן.

אחת המלאכות שעשו במשכן היא מלאכת כותב, ושיעורה - כתיבת שתי אותיות, שהיו מסמנים את הקרשים לפני פירוקן בחניה בכדי שיוכלו לחברם מחדש בתחנה הבאה. לפיכך איסור כרת קיים בכותב שתי אותיות. אמנם כותב אות אחת חייב מהתורה אבל לא חייב כרת.

מן התורה אסורה רק כתיבה המתקיימת ולא כתב שאינו מתקיים אבל חכמים אסרוהו. ולכן אין לכתוב אפילו אות אחת, ואפילו כתב שאינו מתקיים אין לכתוב, כגון על אדם שעל חלון או במשקין על שולחן וכדומה. וכן על גבי קליפות תפוז אסור לכתוב.

בכלל כותב גם החורט באבן צורת אותיות. אבל מותר לכתוב באויר, שמסמל באצבעותיו צורת אות (כגון שפת אילמים), שזה לא נכלל באיסור כותב. איסור כתיבה גם כולל כתב בכל לשון אפילו בשפה לועזית, וכן אסור לכתוב מספרים, ציורים או טביעת אצבעות.

השו"ע כותב שמותר לסמן בציפורן על ספר, שאין זה דבר המתקיים. והמשנה ברורה הביא שיש חולקים ומחמירים, והבן איש חי זצ"ל פסק כדעת המחמירים ואסור לעשות כן. אבל לקפל הדף לסימון מותר לכולי עלמא. ספרים שכתוב כתב בחוודי הדפים, כשפותח נעשה כמחוק וכסוסגר ככותב, נחלקו הפוסקים והכריע המ"ב שמותר אבל אם יש לו ספר אחר עדיף שלא יפתח ספר זה. וכן מותר לפתוח דלת ארון קודש שכתוב כתב בשני חצאי הדלת.

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הכמרים מוסלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. לא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

שיחתם, נתנה הכלה הסכמתה בפה מלא, ללא פקפוק וצל של ספק! מה היתה שיחתו עמה? לא נודע! (יש גירסא האומרת שציוה עליה לעמוד בפני המראה, כשלפתע ניתרה ממקומה בבהלה, ובראותה את עצמה צולעת על ירכה – פנה אליה הגאון הצדיק הרגיעה, ונחמה, כי אין זאת אלא שלאמיתו של דבר היא היא שהיתה עומדת להיות כפי זה שראתה את עצמה במראה – צולעת על ירכה אלא שהוא הוא – בן זוגה המיועד להיות בעלה – קיבל זאת על עצמו תחתיה... אלא שזהו הדבר שהתרחצה תיכף ומיד, והשידוך נגמר בשעה טובה לשמחתם הכפולה והמכופלת של המוחותנים ולשמחתו העצומה של אבי הכלה, הגאון האדיר רבי ברוך תאומים, בעל ה"ברוך טעם", שמצא בחתנו בקי ומופלג בכל מכמני התורה וסודותיה, כשמגדיר הוא את החתן בלשונו: "אמנם רגלו עקומה, אך מוחו ישר...!"

(ענבי הגפן עמ' 298-297)

מפה על ידיו, ואם זה דיו כמו עט שלא נמחק מותר.

מעשה חכמים

השידוך של האדמו"ר ר' חיים מצאנז

העיקר בשידוך – ה"פנימיות"

העיר לייפניק כמרקחה! בעל ה"ברוך טעם" – רבי ברוך תאומים פרנקל זצ"ל, רבה של לייפניק, אירס חתן לבתו את העלם רבי חיים, בנו של רבי אריה לייבוש הלברשטאם זצ"ל – מי שהיה בסוף ימיו מורה הוראה בעיר פרעמישלא. על אף גדולתו וגאונותו והכתרתו ל"עילו מטרונגורד" ועל אף יחוסו הגדול לא יכלו הם אנשי העיר – להשלים עם מומו החיצוני והגלוי של אותו החתן בצליעתו על ירכו.

הכלה – אף שלא ראתה עדיין את פני החתן, כשאך נודע לה מוס זה, לא יכלה להשלים עם העורבא שנאלצת היא להנשא לחתן חיגר, ומיררה בבכי בפני אביה לבטל את השידוך הזה. אביה שלא ידע אף הוא מכל זאת, מאחר שבנו הבכור – אחיה – רבי יהושע העשיל מקמרנא הוא הוא שהציע שידוך זה, כבר קיימא לחתן אביו הגדול, ואשר הוא שהעלים מאביו את דבר המוס במכתבו אליו, בראותו זאת כדבר בטל ומבוטל לעומת גדולתו וגאונותו המופלגת בתורה. פייס האב את בתו ושדלה להתאזר עוז ולהמתין לבואו של החתן, ואם תתנגד אף לאחר ראייתה אותו, יטכס אז עצה מה ואיך לעשות בביטול הקשר עמה, ובקיומו באחותה.

החתן הגיע על כל הכבודה שאך נודע לו, כי ממאנת היא – הכלה בקיום השידוך, ביקש לשוחח עימה ביחידות. כשיצאו מחדר

מודד חום דיגיטלי שכותב במספרים את החום אסור בשימוש בשבת, ומודד חום רגיל ע"י כספית מותר לצורך תינוק או חולה עם חום. וגלאי חום שמשנתה צבעו ע"י החום בהנחה על המצח של החולה התיר הגרש"ז אורבך זצ"ל בתנאי שלא יראו אותיות עליו. (כיון שזה לא נשאר לקיום שהרי הצבע משנתה חזרה לאחר זמן קצר). משחקי פזל: אם מניחים רק אחד ליד השני לא במסגרת וגם לא מתחברים החלקים זה לזה - יש שהתירו לקטנים לשחק בזה (שמירת שבת כהלכתה). ויש שאסרו (כמו חודי דפים שהובא למעלה).

כתב על גבי עוגה: בדין זה יש חילוק, אם הכתב נעשה מגוף העוגה כגון בסקוויט או שוקולד שחרוט עליהם בשעת האפיה שם החברה מותר לכל השיטות לשברן ואין בזה חשש מוחק כלל. וכן אם למאפה יש צורה כגון בסקוויט בצורת חיות או אותיות מותר. אבל בעוגה שגרשם עליה עם בקה או סוכריות אותיות או מספרים הם נחלקו הפוסקים אם ראוי לפרוס את העוגה קודם שבת ואז אין איסור אם מפריד את הפרוסות שכבר נחתכו קודם שבת, שהרי אין מחוברות רק עומדות זה סמוך לזה. אבל אם לא חתך קודם שבת התיר הרב אורבך זצ"ל לחתוך רק ב"בן האותיות ולא את האותיות עצמן. ומה שמשבר ב"פה ודאי אין איסור שזה דרך אכילה ומותר. ו"באור לציון" פסק להתיר לספרדים לחתוך את העוגה אפילו בשבת על האותיות אפילו הם לא מגוף העוגה.

אותה בעיה קיימת בעטיפות נייר על גבי מיני מאכל כגון וופלים, ביסלי וכד', שצריך להיזהר לא לקרוע מילים או אותיות, ולב"ב האותיות ישנו את אותו התיב שהובא לעיל. ומי שרשומות לו על ידו אותיות או מספרים, אם יש חשש סביר שימחקו במים של נטילה לא יטול ידיו בשבת אלא יאכל ע"י כריכת

שבת שלום ולמוד מהנה!!!

העלון לעילוי נשמות
יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ואשתו **רחל בת שרה ע"ה**
ת.נ.צ.ב.ה.

הילולא רצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
כו השון	כו השון	כה השון	כד השון	כג השון	כב השון	כא השון
שקיעה 4:30	רבי שלום לופם רבה הראשי של עכו רבי מנשה חבה		רבי אברהם, אולאי מח"ס חסד לאברהם	רבי יוסף רפאל חזן מח"ס הקיף לב	רבי יששכר דוב הוקן האדמו"ר מב"ו	רבי וידאל בן וואלד בן הרב יצחק רבי דוד בן זמרא הרב"ז שקיעה 4:34

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה